

II. správa SNB
analytický odbor

čj.: CB-0077/158/03-89

V Praze dne 4. 8. 1989

[redacted]
Výtisk č. : 2
Přílohy : 5/13

Denní situační zpráva č. 158/89 ze dne 4. 8. 1989.

K bodu 2 a/ : c. 1,3

K bodu 2 b/ : c. 2,5

K bodu 3/ :

K bodu 4/ : c. 4

Rozdělení:

- 1) OAI VOS FMU
- 2) DOMO
- 3) Z. ZNE~~Zničeno~~
- 4) ZNS - ~~Zničeno~~
- 5) ZNS - ~~OS~~Zničeno
- 6) II P"

Náčelník II. správa SNB
ro mrs. Jany L
plk. PhDr. Karel VYKYPĚL

[REDACTED]

Výtisk č.: 2
Počet listů: 3

K bodu 2b/

Rozdělovník : s. ministr vnitra a i. náměstek MV ČSSR

Analýza aktivity 2. taj. pol. odd. ZÚ USA v Praze Edwarda KASKY od příjezdu do ČSSR dne 12. 7. 1989 do 2. 8. 1989.

Dne 12. 7. 1989 přicestoval do ČSSR nový 2. tajemník politického oddělení ZÚ USA Edward KASKA, nar. 20. 12. 1949, který nahradil vyhoštěného pracovníka ZÚ USA v Praze Roberta NORMANA.

Ihnad po příjezdu začal přebírat problematiku svého vyhoštěného předchůdce. Svoji činnost zahájil navazováním osobních nekonspirativních kontaktů s představiteli čs. disidentských kruhů. První styky KASKA navázal dne 13. 7. 1989 na večeři, kterou zorganizoval Clifford BOND v rezidenci ZÚ USA. Této večeře se zúčastnili představitelé nelegálních struktur např. V. Malý, P. Pošpichal, V. Benda, S. Devátý. K dalšímu navázání kontaktů s čs. disidenty došlo na recepci u příležitosti 200. výročí francouzské revoluce na ZÚ VZ v Praze dne 14. 7. 1989 na ZÚ Francie, kde byli BONDem KASKOVÍ představeni K. SRP, L. LIS a R. PALOUŠ.

V dalším období začal KASKA pracovat samostatně a kontakty s disidenty v jejich bydlištích prováděl sám.

Dne 20. a 21. 7. 1989 se neúspěšně pokoušel kontaktovat M. Palouše. Dne 24. 7. 1989 navštívil Z. Urbánka a M. Palouše, kdy došlo ke kontaktu a u každého setrval více než jednu hodinu. Dne 25. 7. 1989 navštívil J. URBANA a dne 26. 7. 1989 V. MALEHO. Dne 27. 7. 1989 v dopoledních hodinách navštívit opět v by-

dlišti J. URBANA, kde setrval krátce a ihned odešel zpět na ZÚ USA. V této době probíhala v bydlišti URBANA domovní prohlídka v souvislosti se zahájením trestního řízení ve věci výzvy "Několik vět". V odpoledních hodinách téhož dne se sešel s P. UHLEM, který KASKOVI sdělil u koho byly provedeny domovní prohlídky, podrobně ho seznámil s důvody těchto prohlídek a objasnil ustanovení § 100 tr. zák. V době návštěvy KASKY přišel do bytu UHLA L. KOHOUT, který si s KASKOU vyměnil adresy a telefonní čísla. Následující den t.j. 28. 7. 1989 KOHOUT KASKU informoval o domovních prohlídkách u členů OBRODY V. u Komistra a M. Hájka. Sdělil mu, že Bezpečnosti byl zajistěn návrh prohlášení OBRODY k 21. srpnu a koncept dopisu "Všem členům KSČ". KASKA projevil zájem získat časopis OBRODY "DIALOG", který mu byl přislíben.

Dne 28. 7. 1989 v dopoledních hodinách navštívil opět E. KASKA J. URBANA v jeho bydlišti, kde sesetkal i s manželkou zástupce velvyslance Velké Británie v Praze Judith McGregorová, která po vyhoštění D. TODDA zastává funkci tiskového attaché ZÚ VB v Praze. Na této schůzce KOHOUT hodnotil domovní prohlídky provedené u některých členů OBRODY jako úder proti OBRODĚ. Domnivá se však, že čs. vedení tuto akci nenačasovalo příliš vhodně v souvislosti s 21. srpnem. Dále bylo zjištěno, že E. KASKA navázal osobní kontakty s kardinálem TOMÁŠKEM. KASKA odešel z bytu URBANA v ~~10.~~ 25 hod. a po krátké zastávce na AVV navštívil Arcibiskupský palác, kde měl domluvené setkání s kardinálem Tomáškem. Krátce po příchodu KASKY do Arcibiskupského paláce se tam dostavil i pracovník ZÚ NSR v Praze Dr. Christian SEEBODE.

Závěr :

Z analýzy poznatků získaných k činnosti 2. tajemníka ZÚ USA v Praze E. KASKY po jeho příjezdu do ČSSR vyplývá, že tento plně přebral stykovou bázi svého předchůdce Roberta NORMANA, vyhoštěného z ČSSR za protičeskoslovenskou činnost. E. KASKA v této činnosti pokračuje a dále ji rozvíjí.

Jedná se o poznatky, které byly zjištěny v období od 12. 7.
do 2. 8. 1989. Prameny č. 1, 2 a 3, jsou hodnověrné a pravdivé.
Je ~~ještě~~ možno využít do informačního ^{1. točku} ~~tetku~~ FMV.

A2-394 / 111

ARCHIV BEOPEČNOSTNICH
Zrušen stupň utajení (svazek) dnem 1. 1. 2008 podle usanovení č. 157/2008 Sb.

[REDACTED]

Výtisk č.: 2
Počet listů: 1

K bodu 2b/

Rozdělovník č.1, pouze pro informaci GT ÚV KSČ s. JAKEŠE

Dne 2. 8. 1989 byl v rámci prováděných bezpečnostních opatření k eliminaci činnosti protispolečenských živlů k 21. výročí internacionální pomoci předveden signatář CH-77 Ladislav LIS.

V této souvislosti sdělil, že se mu v nedávné době podařilo získat dokument, kterým je rehabilitován v r. 1968 za vyloučení z KSČ v r. 1961. Tento dokument je podepsán Milošem JAKEŠEM.

Lis uvedl, že v r. 1961 byl vyloučen z KSČ za trockistické postoje a spojení s jugoslávskými komunisty při aféře "TITO". V uvedeném dokumentu je napsáno, že svým myšlením předběhl dobu.

Uvedl, že dokument nechá zveřejnit.

Poznatek byl získán dne 2. 8. 1989, Pramenem č. 3 při pohovoru prováděném s L. LISEM. Poznatek je možno využít do informačního toku FMV pouze k informaci GT ÚV KSČ.

10 - allor - mto - h.h.z 2/8 89

[REDACTED]

Výtisk č.: 2
Počet listů: 2

K bodu 2a/

Rozdělovník č.1

HAVEL Václav - reakce pracovníků ZÚ NSR v Praze na jeho
zadržení - doplněk informace zaslанé pod.

č.j. 0077/158/03-89 ~ DS 2 č. 156/89 H. SSMZ
~~č.j. CB-01125/2-1-89.~~

X. Dne 2. 8. 1989 nakontaktoval tiskový rada ZÚ NSR Michael STEINER zpravodaje ARD v Praze Carl BRINGERA. Informoval ho, že se vrátil z FMZV, kde podali formální protest proti zadržení V. HAVLA. Pracovník FMZV /Kadnár/ údajně reagoval defenzivně, ale přesto je odkázal do patřičných mezi. BRINGER prohlásil, že to je v ČSSR jako "soumrak bohů" a přímo to vyprovokovává k revolučnímu hnuti. Celou věc lze pochopit jako předzvěst k 21. srpnu.

Dne 3. 8. 1989 informoval V. HAVEL velvyslance ZÚ NSR H. HUBERA o svém zadržení a uvedl, že se vrátil domů kolem 23.hodiny večer, neboť byl nucen setrvat asi 11 hodin na oddělení VB. Konstatoval, že na konci výslechu mu bylo řečeno, že celý srpen by neměl být v Praze, jinak všechny dny, které by chtěl strávit v Praze, stráví u nich na oddělení. Sdělil, že odjede na chatu.

Po nabídce velvyslance, zda může pro HAVLA něco udělat, tento sdělil, že požádá zařídit dopravu svého projevu /řeči/. Nechce ho poslat poštou, nikdo ho zatím nesmí čist, neboť je

embarcován. Pokud by si z toho někdo udělal kopii a někde to zveřejnil, tak by k toho byla spousta nepřijemnosti.

Na závěr rozhovoru velvyslanec NSR v ČSSR H. HUBER informoval V. HAVLA, že odjíždí na dovolenou a může jednat s jeho zástupcem P. NETZGERem.

Dále bylo zjištěno, že velvyslanec NSR v ČSSR H. HUBER informoval ministerstvo zahraničních věcí NSR o tom, že V. HAVEL musí na celý měsíc srpen opustit Prahu, jinak bude zadržen.

Poznatek byl získán dne 3. 8. 1989 prověřeným Pramenem č. 4.
Informuje o zájmu zpravodaje ARD a diplomatů NSR v ČSSR o osobu
V. HAVLA v souvislosti s 21. výročím internacionální pomoci.

A 2 - 496 / 2 - 1

ARCHIV BEZPEČNOSTI
Zrušen stupeň utajení (svazky) dnem 7. 7. 2008 podle ustanovení § 15 odst. 1 zákona č. 15/2005 Sb.

Výtisk č.: 2
Počet listů: 6

K bodu 4

Rozdělovník č. 1 - pro informaci ministra vnitra ČSSR a I. MMV ČSSR

Informace o náladách a názorech občanů na průběh procesu přestavby hospodářského mechanismu, které byly zjištěny v červenci 1989 na úseku státobezpečnostní ochrany čs. ekonomiky.

V měsíci červenci 1989 pokračoval zvýšený zájem čs. občanů o informace získávané prostřednictvím rozhlasových a televizních zpravodajství z KS. Tyto informace jsou následně koncentrovány a hodnoceny na pracovištích. Vzniká názor, že čs. sdělovací prostředky záměrně zakrývají nebo zamítají některé informace z ekologické oblasti, z oblasti zásobování obyvatelstva potravinami a jejich zdražování, SEI apod.

Dlouholetí členové KSC vyslovují obavy z dalšího vývoje v ČSSR, zejména z tendenze kritizovat to, co se v minulosti udělalo špatného a nevidět pozitiva.

Je poukazováno na to, že "hlasu" nabývají osoby, které nikdy socialismu nepřáli a nyní argumentují tím, že se plně potvrzuje jejich teze o tom, že socialismus v čele s komunisty není života-schopný, což dokazuje na příkladu PIR, MIR a SSSR. (s.p. Tesla Brno, pracující ČSD z okr. Jindřichův Hradec, elektrotechnické fakulty SVŠT Bratislava).

Současně je konstatováno, že požadavky ze strany CH-77 jsou nesmyslné, avšak je pravdou, že přestavba probíhá velmi pomalu. Převládá názor, že současné stranické a státní vedení není schopné tento proces uskutečnit. Do funkcí "na vysoká místa" nejsou jmenováni mladí lidé a pokud jsou, tak jde o příbuzné funkcionářů.

Ve s. p. Vědeckotechnických a obchodních služeb mlýnskopekárenského průmyslu Praha klesá mezi členy ZO KSC důvěra k politice KSC s tím, že se pouze o všem hovoří, ale vůbec nic se nemění k

lepšímu. Členská základna poukazuje na vývoj situace v PLR, MLR a vlivný postup při realizaci změn v našem národním hospodářství.

Ve s.p. VCHZ SYNTHESIA Semtín požádalo od počátku roku 9 pracovníků zařazených v dělnických profesích, o zrušení členství v KSČ a 3 pracovníci o vyškrtnutí z řad kandidátů KSČ. Přestali platit členské příspěvky, protože nesouhlasí s jejich výškou a při pohovorech, které s nimi byly provedeny, uvedli, že nevěří v současnou politiku KSČ pro minimální změny v přestavbě společnosti, beznadějnou situaci a v neposlední řadě i rodinnými důvody. Žádosti dalších členů stíny jsou v řešení.

Precující s. p. Vědecko-technické a obchodní služby mlékárenského průmyslu Praha diskutují výsledky průzkumu veřejného mínění, který byl proveden v měsících březnu a dubnu 1989, na základě požadavku ÚV KSČ a byl zaměřen na zjištování postojů občanů na proces přestavby hospodářského mechanismu. Hovoří o tom, že řada členů strany přijímá opatření v rámci přestavby s nedůvěrou, což se projevuje i v celkovém výsledku provedeného průzkumu, v němž se pro přestavbu a její další uplatňování vyslovilo minimum respondentů. Nedůvěra v úspěch přestavby vyvolává u precujících s. p. např. i ta skutečnost, že bývalá generální ředitelství v potravinářském komplexu se v rámci vzniku státních podniků pouze změnila na podniky vědecko technických a obchodních služeb, což považují v podstatě za jinou formu, umožňující návrat ke staré centralizované struktuře řízení potravinářského průmyslu, udržující stávající strukturu potravinářských odvětví. Předpokládají, že zastavení státních dotací, se nepřízivně odrazí ve zvýšení cen potravinářských výrobků.

V souvislosti s nařízením vlády ČSSR, které upravuje od r. 1990 finanční hospodaření státních hospodářských organizací, je pracovníky Ministerstva financí, cen a mezd SSR (MFCM SSR) poukazováno na to, že se nařízení vlády ČSSR je jen sumarizací předešlých byrokratických předpisů a nařízení. Svým direktivním obsahem "svazuje ruce" v socialistickému podnikání a považuje ho

za krok zpět. Kritizují i to, že k tvorbě nařízení vlády ČSSR nebyli přizváni příslušní odborníci a ani zástupci státních podniků, pro které je určeno. Vyslovují nespokojenost se současnou strukturou MFCM SSR, která se v praxi neosvědčila a jsou potřebné další organizační a kádrové změny, které jsou však oddalované ÚV KSS, protože se očekává snižování stavu pracovníků stranického sparátu a jácet těchto pracovníků by měla přejít pracovat na MFCM SSR.

Pracujícími z rezortu energetiky je kritizováno řízení s.p. České energetické závody (ČEZ) Praha a to, že není plněno omezování těžby uhlí a finanční prostředky resortu FMPE určené do oblasti klasických elektráren jsou neustále přerozdělovány. Program tzv. zvolňování výstavby jaderných elektráren nepovažuje za perspektivní a předpokládají, že může vyvolat již v letech 1992-93 energetickou krizi ČSSR. Spoléhání na klasické zdroje elektrické energie bude především z ekologického hlediska stále problematičtější. Podle názoru řady odborníků z oblasti energetiky jde o krátkozrakou politiku, tj. pouze o oddálení narůstajících problémů.

Mezi THP k.p. Uranové doly Hamr n.J., okr. Česká Lípa jsou vedeny diskuse, jejichž obsahem je obava z ukončení činnosti jejich k.p. a nezájem hospodářského vedení podniku o předrientevání se z "uranové na neuranovou činnost".

Obdobné názory byly zjištěny i mezi horníky k.p. Uranové dolu Západní Čechy, důl Okrouhlá Radouň. Předpokládají definitivní uzavření dolu k 31.12.1989. O náhradní neuranové činnosti zatím nikdo nic neví, kalkuluje se snížením platů na polovinu a ztrátou sociálních výhod. Všeobecně předpokládají, že neuranovou činností se zaměstná pouze 100 horníků a 15 THP, čímž vznikají obsavy o další osud 400 horníků z dolu Okrouhlá Radouň.

Podle názorů pracovníků uranového průmyslu vláda ČSSR stále odkládá projednání situace v čs. uranovém průmyslu a horníci nemají představu o další své budoucnosti.

Tímto je dáván průchod k šíření různých dezinformací, např. o uzavíraných uranových dolích v NDR a SSSR a přeorientování Výzkumného ústavu pro uranový průmysl NDR na výzkum pro oblast zemědělsko-potravinářskou apod.

Mezi horníky dolu Handlová, okr. Prievidza jsou kritizovány rozpory mezi oficiálními stranickými a státními vyhlášenými a skutečností. Projevují se názory, že horníkům je jedno, kdo bude v ČSSR u moci, jen když to nebude mít dopad na jejich životní úroveň. Vůči KSČ jako celku, ale i jednotlivým členům KSČ jsou zejména ze strany horníků, elektrikářů s zámečníků z 9. těžebního úseku používány urážlivé výrazy a nadávky, obviňující stranu z nepříznivé situace v ČSSR.

Nespokojenost pracujících s dosahovanými výsledky a plněním plánů byly zjištěny zejména v resortu Federálního ministerstva hutnictví, strojírenství a elektrotechniky.

Pracující s.p. AGROZET Brno, závod Rožnov (cca 550 zaměstnanců) projevuje nespokojenost s vývojem hospodářské situace v závodě. Politické klíma mezi pracujícími se zhoršuje z důvodu neschopnosti vedení závody zaručit pravidelné zásobování montážních pracovišť vyrábějících malotraktory s nezájmu vedení závody řešit vzniklou situaci. Z celkového objemu plánované výroby 66 mil. Kčs, vzniklo k červnu menko ve výši 9,7 mil. Kčs. V závodě vznikla v květnu 1989 situace, kterou je možno označit jako "tichou stávku", kdy po několik hodin pracovníci střediska "montáž" na znak protestu nepracovali. Vedení závodu tuto situaci zakrylo jako "objektivní" způsobenou nedostatkem materiálu.

Ve s.p. Závody výpočetní techniky Náměšťkovo, okr. Dolní Kubín (ZVT) se nepříznivá ekonomická situace promítá skluzem ve výrobě od počátku roku 1989 v celkové výši cca 30 mil. Kčs. Počítače vyráběné v podniku (zn. M 16/22) nemají odbyte, protože hlasovní odběratelé DATASYSTEM Bratislava a Kancelářské stroje Praha nepotvrdily objednávky. Po vytvoření s.p. ZVT v dubnu 1989

nebyl zvolený do funkce ředitele ing. BULLA, který byl jediným kandidátem, z důvodu nejasné koncepce dalšího rozvoje podniku.

Při výběrích ředitele k.p. Závody průmyslové automatizace Nový Bor, okr. Česká Lípa nebyl zvolen žádný z navržených kandidátů a při volbě předy pracovního kolektivu z původních 12 kandidátů byli zvoleni pouze 4. Výsledky voleb se nyní projevují v k.p. ZPA Nový Bor tzv. bezvládím a stoupajícím skluzem v plnění plánu výroby zboží.

Pracující Výzkumného vývojového ústavu závodu těžkého strojírenství Brno (VVÚ ZTS) se stále více stávají apatičtější k plnění pracovních úkolů. Tento postoj přemění ze skutečnosti, že zde neexistuje žádná koncepce práce, vedoucí THP mají vedle osobních zájmů jen zájem cestovat do zahraničí. Např. vedoucí konstrukce textilních strojů ing. KUDA, garantoval vývoj nového tkacího stroje, který by vyráběl s. p. Zbrojovka Vsetín. Tento tkací stroj by měl být špičkové kvality a konkurenční schopný na světových trzích. Na tento úkol poskytla Zbrojovka Vsetín VVÚ ZTS 28 mil. Kčs. Bylo zjištěno, že zatím neexistuje ani idea vývoje tohoto stroje, což ing. KUDA komentuje slovy, že "ústav má slespoň zajištěny peníze na činnost a cesty do zahraničí".

Ve s.p. VUKOV Prešob, který vyrábí roboty a manipulátory, dochází ke značnému nárůstu zásob hotových výrobků z důvodu nězájištění odbytu v částce cca 3,3 mil. Kčs. Tato situace jezpůsobena nezájmem podniků, v důsledku samofinancování, o výstavbu automatizovaných a robotizovaných pracovišť. Nadměrné zásoby z roku 1988 v hodnotě cca 1,5 mil. Kčs, např. hydraulické prvky a elektromotory v použitelném stavu, se likvidují cestou n.p. KOVOŠROT s vědomím vedení závodu VUKOV. Zaměstnanci s tímto nesouhlasí, kriticky se vyjadřují ke způsobu hospodaření, ale i k nové, po zřízení s.p. vytvořené organizační struktuře podniku, která neumožňuje přímý kontakt vedení podniku s nejnižšími články výroby.

Pracovníci celní odbočky v Brně kritizují rozhodnutí Ústřední celní správy Praha upravující dovoz osobních automobilů do

ČSSR a snížení cca bez ohledu na typ vozidla.

Tuto skutečnost hodnotí jako nový ústupek osobám, které nezákonními prostředky získávají valutu a vytváření prostoru pro spekulaci s dovezenými vozidly. Již v současné době jsou zachytávány signály o tom, že se z KS budou dovážet vozidla se spekulativním úmyslem, což dosavadní předpis neumožňoval. U vozů střední kategorie předpokládají "veksláci" zisk na jedném vozidle cca 100.000 Kčs.

V měsíci červenci 1989 byly získány poznatky k rozdílným názorům cizinců ze sov. zemí na proces přestavby hospodářského mechanismu.

Např. pracovníci polské stavební organizace BUDIMEK, pracující v Českém Krumlově, považují Československo za poslední "ostrov socialismu". V SSSR je podle nich přestavba doprovázena obrovským nepořádkem a decentralizace vede k tomu, že jednotlivé národy se boří a mají snahu vystoupit ze SSSR.

Naproti tomu v průběhu návštěvy Výzkumného ústavu energetiky v Brně, NDR pracovníci obdobného ústavu z Lipska kritizovali systém voleb ředitelů, rady pracujících a dalších orgánů v rámci čs. podniků. Očekávají, že v ČSSR dojde v krátké době ve výrobní sféře ke zhoršení situace, neboť role centrálního orgánu prudce slábne a nemá dostatečné množnosti korigovat individuální a skupinové zájmy ve prospěch celospolečenských.

Jedná se o souhrn poznatků získaných bezpečnostními prostředky v měsíci červenci 1989. Prameny č. 1, 2 a 3 a zhodnocený Pramenem č. 3. Je je možno využít do informačního toku FMV pro vedení FMV.

Dopravní rada ČSSR - PROKŠEM.

Výtisk č.: 2

Počet listů: 1

K bodu 2b/

Rozdělovník x1

a ERBAN kontakty na kardinála TOMÁŠKA

Býv. předseda ČNK E. ERBAN se rád sešel před 21. srpnem kardinálem TOMÁŠKEM n. o s osobou, kterou by kardinál určil. Před dvaceti lety, resp. ke konci roku 1968 měli s kardinálem úzký vztah v jeho sídle a pak v kanceláři prezidenta. ERBAN by byl velice rád, kdyby se kontakt obnovil.

Poznatek byl získán me 29. 7. 1989 Pramenem č. 2, je ho možno používat za hodnovárný. Signalizuje pokračující zájem E. ERBANA o kontakty s kardinálem Tomáškem.

AZ - 683 / 9-1